

ודחינן: אי אפשר לומר כן, שהרי אמר רבי יוחנן: שלדברי הכל, כלומר – בין לרבי שמעון בן גמליאל, ובין לרבי אליעזר, אין ערער פוסל בפחות משנים⁽¹⁴³⁾.

ואם כן, הדרא קושיא לדוכתא, במה נחלקו רבי שמעון ורבי אליעזר?

ומתריצין: אלא, הכא במאי עסקינן שנחלקו רבי שמעון ורבי אליעזר: כגון דמוחזק לן באבוח דהאי, דכהן הוא, ונפק עליה קלא [יצא על הבן קול, בלא עדות]. דבן גרושה או בן חלוצה הוא, ופסול לכהונה, ואחתנייה, [והורדנו אותו מן הכהונה] משום אותו קול.

ואח"כ אתא עד אחד, ואמר: "ידענא ביה דכהן הוא", ואסקיניה [העלנו אותו לכהונה] כ-ב על פיו של אותו העד⁽¹⁴⁴⁾.

ואח"כ אתו בי תרי, ואמרי: "בן גרושה ובן חלוצה הוא", ואחתנייה [הורדנוהו שוב מן הכהונה]⁽¹⁴⁵⁾, ושוב אתא עד אחד, ואמר: "ידענא ביה דכהן הוא",

ודכולי עלמא, היינו בין רבי אליעזר ובין רבי

וכו', אמר רבי אלעזר: אימתי במקום שיש עוררין, אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד. רבי שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן: מעלין לכהונה על פי עד אחד.

ומקשה הגמרא: והלא רבי שמעון בן גמליאל שאמר – מעלין לכהונה על פי עד אחד, היינו רבי אליעזר, שאף הוא אמר שבמקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד?

ושקלינן וטרינן: וכי תימא, שנחלקו האם סגי בערער אחד כדי שלא נוכל להעלותו לכהונה אלא על פי שני עדים, או דלמא – דווקא היכן שישנם שני עדים לערער על כשרותו, בעינן שני עדים להכשירו, אך נגד ערעור של עד אחד, סגי בעד אחד להכשירו.

ודבר זה איכא בינייהו, דרבי אליעזר סבר: אפילו במקום ערער אחד, אין מעלין לכהונה אלא בשני עדים.

ורבי שמעון בן גמליאל סבר: דוקא כשהערער הוא על פי תרי עדים, אזי צריך שני עדים אחרים כדי להכשירו, אך נגד ערער אחד סגי בעד אחד להכשירו.

נפסל מאכילת תרומה משום עד אחד. ברם, אם יצא הקול שפסול הוא, אע"פ שאין שני עדים לפוסלו, נפסל על פי הקול, ואינו עולה לכהונה עד שיבא עד אחד ויכשירונו.

144. וכבר בארנו בהערה הקודמת, שהיכן שהורעה חזקתו על ידי קול בלבד, סגי בעד אחד כדי להכשירו לכולי עלמא. תוספות.

145. והקשה הגאון רבי עקיבא איגר – מדוע

מהיכי תיתי להסתפק שמא בן גרושה הוא? והריטב"א כתב שאפשר לפרש עוד אפילו בלא קול, כגון שהיו לאביו בנים כאן שהוחזקו ככשרים לכהונה, והלך אביו למדינת הים, וחזר ועמו בן זה, ואמרינן בפרק עשרה יוחסין, (קידושין מט' ע"ב) שצריך להביא ראיה שהבן כשר לכהונה.

143. וכתבו התוספות, שאמנם מסקנת הסוגיא שערעור על ידי עד אחד לא שמייה ערעור, ולא

שמעון סברי — שהעד האחרון שהכשירו, והעד הראשון שהכשירו מצטרפין להחשב כעדות אחת, וא"כ יש כאן שני עדים הפוסלים, ושני עדים המכשירים, והיה לנו להעמידו על חזקת כשרות שלו, ולהכשירו לכהונה.

והכא בדין מיהש לזילותא דבי דינא קמייפלגי רבי אליעזר ורבי שמעון.

תנא קמא [היינו רבי אליעזר] **סבר: כיון דאחתנינה** [הורדנהו מן הכהונה] על פי שני העדים, שוב לא מסקינן ליה לכהונה, משום שחיישינן לזילותא דבי דינא, כלומר, שיבואו לזלזל בבית הדין משום שרואים שבטלו את דבריהם פעמיים. — רש"י (146).

ורבי שמעון בן גמליאל סבר: אנן אחתינן ליה על ידי העדים הראשונים, ואנן מסקינן ליה על ידי העדים האחרונים, ואף על פי שתרי ותרי נינהו, מעמידים אותו בחזקת כשרות.

ואף על פי שיצא עליו קול לפוסלו, מכל מקום כיון שכבר העלינוהו מאותו קול על ידי עד אחד, שוב לא נחשב הקול כעוררין, ומעמידים אותו בחזקת כשרות. רש"י (147). **ולזילותא דבי דינא לא חיישינן?**

ולתירוץ זה — ביאור המשנה "אמר רבי אלעזר אימתי? במקום שאין עוררין, אבל במקום שיש עוררין אין מעלין לכהונה על פי עד אחד" — היינו אפילו אם אותו העד מצטרף עם עד אחר להכשירו, אינו נאמן משום שחיישינן לזילותא דבי דינא.

מתקיף לה רב אשי לתירוץ זה של הגמרא: אי הכי שנחלקו האם חיישינן לזילותא דבי דינא, אפילו אם יבואו תרי בתחילה ותרי בסוף נמי שייכת מחלוקתם, ומדוע אמר רבי אלעזר שבמקום שיש עוררין אין מעלין לכהונה על פי עד אחד, והלא אפילו על פי שני עדים אין מעלין, משום שחיישינן לזילותא דבי דינא?

אבל בפעם אחת לא. אך התוספות פרשו — שלעולם חיישינן לזילותא דבי דינא אפילו בפעם אחת. ומה שהקשינו מדוע העלינוהו לכהונה על פי העד למרות שהורדנהו על פי הקול, ולא חיישינן שם לזילותא דבי דינא? יש לומר — שדווקא היכא שהורדנהו על ידי עדות, חיישינן לזילותא דבי דינא, אך היכא שהורדנהו משום קול גרידא לא חיישינן לזילותא דבי דינא אם נשוב ונעלנו על פי עד.

147. ורש"י לשיטתו, שביאר בריש הגמרא — שהקול כאן אינו פוסל, משום שאינו עדות אלא רק קול בעלמא, ובכל אופן מעלה עשו ביוחסין שאחרי שיצא הקול אין מניחים אותו לעבוד

צריכה הגמרא להעמיד כשבאו אח"כ שני עדים לפוסלו, והלא אפילו אם יבא אח"כ עד אחד בלבד יפסל, כיון דהוי עד נגד עד, ונאמר — סלק עדותם, ונשאר הקול לפוסלו, ויפסל מן הכהונה? והניח קושייא זו בצריך עיון.

146. ומשמע מפירוש רש"י שדווקא היכא שבטלו דבריהם פעמיים יש לחוש לזילותא דבי דינא, אך בפעם אחת לא.

והוכרח לפרש כך, משום שאם לא כן יקשה, היאך העלינוהו לכהונה על פי העד, אחר שהורדנהו מן הכהונה משום הקול, ולא חיישינן אז משום זילותא דבי דינא?

אלא ודאי צריך לומר, שדווקא כשחזרו בהם בית הדין פעמיים יש לחוש לזילותא דבי דינא,

אך ר' יהושע בן קרחה אמר: אפילו באו להעיד בזה אחר זה ולא ראו את העדות כאחד מצרפין את עדותם, ומוציאין ממון.

וכמו כן נחלקו התנאים, על שעת הגדת העדות — תנא קמא סבר: אין עדותן מתקיימת בבית הדין עד שיעידו שניהם כאחד, אבל אם בא זה והעיד, ואחר כך בא אחר והעיד אין עדותן מצטרפת.

אך ר' נתן אומר: שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו.

ובמחלוקת זו נחלקו ג"כ רבי אלעזר ורבי יהודה, רבי אלעזר סבר כתנא קמא, ולכן אין מקבלים את עדותו של העד האחרון, עד שיבואו שני עדים להכשירו.

אך רבי יהודה סבר כרבי נתן, ולכן מצרפין עדותן, ומעלים אותו לכהונה על פי עדות העד האחרון.

מתניתין

האשה שנחבשה בבית האסורים בידי עובדי כוכבים על ידי [בגלל] חוב ממון, מותרת לבעלה. ואפילו הוא כהן, ואין חוששין שמא התפתתה או נאנסה לאחד מהשבאים, מכיון

אלא אמר רב אשי: לעולם נעמיד משנתינו כדלעיל, שיצא עליו הקול לפוסלו, והעיד עליו עד אחד להכשירו, ובאו שנים ופסלוהו, ושוב בא עד אחד להכשירו, ולכולי עלמא לא חיישינן לזילותא דבי דינא, ונחלקו בדין מצטרפין לעדות.

ובהא קמיפלגי: רבי אלעזר סבר — אין מצטרף העד האחרון שבא להכשירו יחד עם העד הראשון, ולכן כאשר באו שני עדים לפוסלו, שוב אינו עולה לכהונה אלא על פי שני עדים, ואפילו אם קדם כבר עד אחד להכשירו, משום שאין העד האחרון והעד הראשון מצטרפים.

ורבי יהודה סבר — מצטרפת עדותם, ולכן אפילו כשבאו שני עדים לפוסלו, תועיל עדות העד האחרון כדי להכשירו, משום שתצטרף עם עדות העד הראשון.

ומחלוקת זו תלויה ב**פלוגתא** דנחלקו הני **תנאי: דתניא** בברייתא: שניים שבאו להעיד על חיוב ממון, אין עדותן מצטרפת, עד שיראו שניהם כאחד את ההלואה, אבל אם אחד מהם אומר — "בפני הלווה פלוני מעות לפלוני", והשני אומר — "הן אמת שלא ראיתי את ההלואה, אבל בפני הודה פלוני שחייב מעות לפלוני", אין עדותם מצטרפת להוציא ממון על פיהם. אלו דברי תנא קמא.

ביאר באופן אחר, וכתב שכאשר יש לפנינו תרי ותרי, הרי שהקול לא מעלה ולא מוריד, משום שאינו אלא כאילו הגיע עד נוסף לפוסלו, והרי תרי עדים שכנגדו כמאה, ולכן נשאר המצב בספק שקול, ומוקמינן בחזקת כשרות.

בכהונה עד שיתברר הדבר, ולכן הכא שכבר התברר הדבר ע"י העדים, והוברר שעלינו להעמידו בחזקת כשרות, שוב אין הקול מרע את כהונתו.

אך רבינו יונה (בעליות למסכת בבא בתרא)

משפחתה מחשש שנבעלה לשבאי, ואע"פ שאותם עדים שהעידו שנתמשכנה הם עדיה שמעידים אותה כעת שלא נסתרה ושלא נטמאה.

ואמרו להם חכמים לבני משפחתה: אם אתם מאמינים לעדים שהורהנה, האמינו להם גם כן שלא נסתרה ושלא נטמאה, ואם אי אתם מאמינים לעדים שלא נסתרה ושלא נטמאה, כמו כן אל תאמינו שהורהנה⁽¹⁴⁹⁾. עד כאן המשנה.

ומדקדקת הגמרא: והא אשקלון, דיד עובדי כוכבים תקיפה על עצמן, שהרי אשקלון בארץ פלישתים היא, ועוד — שכבר גלו ישראל מארצם. רש"י.

ובכל זאת קתני במתניתין, שדווקא היכן שהורהנה, כלומר — נתמשכנה מדעתה — א-כז צריכה עדים שלא נטמאה, מכיון שכאשר יעבור זמן הפרעון, הרי היא של העובד כוכבים, ולכך חיישינן שמא הפקירה ונבעלה לו.

ומדקדקינן: הורהנה — אין! אבל כשנחבשה שלא מדעתה — לא! משום שחושש הגוי לנהוג בה מנהג הפקר, שמא יפסיד את ממונו.

שאינן הם נוהגים בה מנהג הפקר, כדי שיוכלו לקבל את ממונם בחזרה.

אך אם נחבשה על ידי נפשות [כלומר שהייתה נידונת למוות], אסורה לבעלה, אפילו הוא ישראל, שלא נאסרה עליו האנוסה, מכל מקום זו אסורה, משום שנוהגים בה מנהג הפקר וחיישינן שמא נתרצתה לאחד מהם, והנבעלת ברצון נאסרת על בעלה⁽¹⁴⁸⁾.

גמרא

אמר רב שמואל בר רב יצחק, אמר רב: מה ששינו במתניתין, שהנחבשת על ידי ממון מותרת לבעלה, לא שנו שמוותרת — אלא כשיד ישראל תקיפה על עובדי כוכבים, וחוששים להפסיד את ממונם אם ינהגו בה שלא כדין, אבל אם יד עובדי כוכבים תקיפה על עצמן, אפילו כשנחבשה על ידי ממון, אסורה לבעלה. כיון שאינם חוששים לנהוג בה שלא כדין.

מתיב [הקשה] רבא על רב שמואל בר רב יצחק: והלא שנינו במסכת עדיות — שהעיד רבי יוסי הכהן ור' זכריה בן הקצב, על בת ישראל שהורהנה [נלקחה כמשכון בעבור חוב] באשקלון, וריחקה בני

הכהנים, רק שהשמיעתנו המשנה שאע"פ שיש לה בעל, אין נמנעים לאונסה.

149 בשיטה מקובצת מובא, שיש שפרשו — שהמשנה בעדיות עוסקת, כשהעדים שבאו להתירה היו עדים פסולים, ולכן לא רצו בני משפחתה להאמין להם.

148 כך פרשו רש"י והתוספות, אך יעויין ברמב"ן שפירש — שכל משנתינו מדברת בכהן בלבד, ומשום חשש אנוסה, אבל לישראל מותרת, אפילו אם נשבת מחמת נפשות, שאין חוששין שמא תרצתה לאחד מן השבאים.

ואמנם מה שנקטה המשנה לשון "אסורה לבעלה", לאו דווקא, והוא הדין שאסורה לכל